

Sprawozdanie ze spotkania
Working group on e-democracy
Council of Europe

1. Miejsce i cel spotkania

W dniu 27 listopada 2018 roku w siedzibie Rady Europy w Strasbourgu odbyło się spotkanie Grupy Roboczej dot. e-demokracji (Working Group on e-democracy GT-ED). W spotkaniu wzięło udział 13 przedstawicielstw państw członkowskich Rady Europy, a także reprezentanci organizacji pozarządowych funkcjonujących przy organizacji i przedstawiciele Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych.

Celem spotkania było zrealizowanie decyzji Europejskiego Komitetu na rzecz Demokracji i Zarządzania Rady Europy (European Committee on Democracy and Governance – CDDG), na podstawie której powołano zespół roboczy do stworzenia praktycznych rekomendacji dot. zagadnień e-demokracji.

2. Przebieg spotkania

Przewodnicząca grupy roboczej wybrano Gordanę Gapikj-Dimitrovską z Macedonii, a jej zastępcą został Markku Mölläri z Finlandii.

Spotkanie składało się z trzech zasadniczych części merytorycznych. Podczas pierwszej z nich przewodnicząca poprosiła uczestników grupy roboczej o zaprezentowanie oczekiwań wobec przygotowywanego dokumentu, a także treści merytorycznych, które ich zdaniem powinny zostać ujęte w dokumencie. Zgłaszane pomysły dotyczyły takich zagadnień jak: zaufania do narzędzi e-partycypacyjnych; prywatności i bezpieczeństwa w sieci; kompetencji cyfrowych pracowników administracji, jak również użytkowników narzędzi cyfrowych; współpracy rządowo-samorządowej na rzecz upowszechniania narzędzi e-partycypacyjnych; fake newsów i problemów dezinformacji. W związku z dużą rozpiętością poruszanych zagadnień pojawiła się wątpliwość wśród uczestników dyskusji na temat obszerności przygotowywanego dokumentu oraz jego zakresu tematycznego. Zagadnienie e-demokracji, z którym związane jest z e-głosowaniem oraz e-partycypacją, zawiera w sobie szeroki zakres działań formalnych i nieformalnych, wymagających uregulowań prawnych, bądź pozostawionych wyłącznie dobremu praktykom. Tym samym efektywna praca nad dokumentem wymaga precyzyjnego określenia przedmiotu pracy, a także grup docelowych, do których publikacja ma zostać skierowana. Ostatecznie problem ten rozwiązano w ostatniej części spotkania formułując ostateczne rekomendacje do dalszych działań.

W drugiej części spotkania przewodnicząca poprosiła uczestników grupy roboczej o przedstawienie ostatnich działań z zakresu e-demokracji, które mogłyby zostać wykorzystane jako przykłady dobrych praktyk. W ramach prowadzonej dyskusji zaprezentowano następujące działania:

- Estonia – najważniejszym projektem w zakresie e-demokracji jest funkcjonujące od czasu ostatnich 9 elekcji e-głosowanie. W praktyce korzysta z niego 30% uprawnionych do głosowania, głównie są to osoby przebywające za granicą oraz osoby mające problem z dotarciem do lokalu wyborczego. Duży wysiłek organizacyjny polega na zabezpieczeniu urządzenia pod względem ewentualnych ataków hakerskich, które mogą mieć negatywny wpływ nie tylko na kwestię utraty danych w rejestrze wyborczym, ale także spadku zaufania głosujących do korzystania z tego narzędzia głosowania. Ważne jest to, aby przy tworzeniu narzędzi do e-głosowania zwrócić uwagę na przyjazność narzędzia, tak aby wymagało ono jak najmniej dodatkowych działań od potencjalnego użytkownika. Każda dodatkowa czynność, którą należy wykonać przed oddaniem głosu, skutecznie zniechęca do korzystania z niej. Przedstawiciel Estonii zwrócił dużą uwagę na konieczność ciągłej akcji edukacyjno-promocyjnej e-głosowania wśród najmłodszych wyborców, którzy paradoksalnie w ogóle nie są zainteresowani udziałem w wyborach bez względu na ich formę. Dodatkowymi narzędziami stosowanymi w Estonii w ramach e-demokracji są: (1) e-głosowanie w ramach budżetów obywatelskich; (2) możliwość składania e-petycji z zażaleniami lub propozycjami działań; (3) e-plebiscyt; (4) e-konsultacje, z których korzystają w głównej mierze samorządy terytorialne przy wykorzystaniu aplikacji mobilnych; (5) e-legislacja, która jest częścią realizowanej przez Estonię agendy Open Government Partnership. Więcej szczegółów znajduje się w załączonej do sprawozdania prezentacji przedstawiciela Estonii.
- Holandia – najważniejszym projektem prowadzonym przez administrację rządową jest E-participation tools in The Netherland, którego celem jest zbudowanie narzędzi włączających mieszkańców w proces decyzyjny w administracji publicznej. Powstałe narzędzia mają powstać w otwartej domenie, dzięki czemu będą możliwe do wykorzystania we wszystkich jednostkach samorządu terytorialnego. Na obecnym etapie pracują grupy robocze, które projektują narzędzia.
- Niemcy – najważniejszym projektem z zakresu e-demokracji jest projekt Open Government realizowany przez 9 miast niemieckich, który ma na celu otwarcie domeny publicznej i przez to poprawę transparentności sektora publicznego, jak również pobudzanie przemysłów kreatywnych do wykorzystania zaprezentowanych danych. Na tym tle strona polska przedstawiła projekt Dane po warszawsku, realizowany jako oddolna inicjatywa samorządu miasta stołecznego Warszawy przy udziale firmy Orange oraz Politechniki Warszawskiej i Centrum Cyfrowego. To pierwsza taka inicjatywa otwierająca dane publiczne w polskich samorządzie.
- Finlandia – główny prym w rozwoju narzędzi z zakresu e-demokracji wiedzie Tempere, Turku i Helsinki. Są to miasta, w których zarówno władze samorządowe, jak również

uczelnie i firmy prywatne wspólnie realizują badania i eksperymenty na temat zwiększenia udziału mieszkańców w działaniach administracji publicznej. Największym i wciąż nie rozwiązany problem jest kwestia dużej luki generacyjnej w kontakcie z technologią cyfrową. Pomimo wielu działań ogólnokrajowych, nie udaje się zachęcić przedstawicieli starego pokolenia do korzystania z e-narzędzi.

Trzecia część spotkania dotyczyła przyjęcia struktury rekomendacji dot. e-demokracji, nad którymi będą trwały dalsze prace podczas kolejnych spotkań. Punktem wyjścia rozważań była analiza obowiązujących rekomendacji Komitetu Ministrów CM/Rec(2009)/1 dotyczących e-demokracji, które zostały przyjęte w dniu 18 lutego 2009 roku. Dokument ten zawiera 102 rekomendacje dla państw członkowskich, które dotyczą takich zagadnień jak: (1) zasad funkcjonowania e-demokracji; (2) zaangażowania strony społecznej w proces przygotowywania i wdrażania narzędzi elektronicznych; (3) e-legislacji; (4) e-mediacji; (5) e-głosowania; (6) e-konsultacji; (7) e-parlamentu. Wskazany dokument zawiera zarówno elementy normatywne opisu, które są definiują potrzebę i sposób wykorzystania narzędzie z zakresu e-demokracji, jak techniczne aspekty ich funkcjonowania. Przygotowywany podręcznik powinien korzystać z przyjętego przez Komitet Ministrów dokumentu i wskazywać narzędzia, które będą służyły praktycznym działaniom wdrożeniowym.

3. Ostateczne ustalenia

Prace nad przygotowaniem podręcznika wdrożeniowego dot. e-demokracji będą przebiegały według następującego scenariusza:

(1) na początku roku do uczestników grupy roboczej zostanie przesłane podsumowanie odbytej grupy roboczej, które będzie uwzględniało wnioski ze spotkaniach CDDG, które odbywa się w dniach 28-30.11. Uczestnicy Komitetu mogą nanieść ostateczne rekomendacje co do dalszych prac w związku z tym, że to oni dali mandat do przygotowania przedmiotowej publikacji;

(2) uczestnicy spotkania zostaną zaproszeni do zaprezentowania przykładów działań z zakresu e-demokracji, które realizowane są w ich krajach;

(3) na podstawie zebranych informacji oraz wsparcia grupy ekspertów pracujących w CDDG postanie wstępna wersja podręcznika (preliminary guidelines), które zostaną rozesłane do uczestników grupy jeszcze przed kolejnym spotkaniem grupy roboczej;

(4) spotkanie grupy roboczej w pierwszej połowie marca – prawdopodobnie pierwszy tydzień, podczas którego omówione zostaną komentarze. W efekcie do końca marca powinien powstać draft dokumentu.

Struktura dokumentu będzie obejmowała przedstawienie problemu(ów) związanych z wdrażaniem poszczególnych narzędzi e-demokracji. Autorzy podręcznika nie mają ambicji, aby odnosić się do wszystkich rekomendacji zawartych w Rekomendacjach Komitetu Ministrów z 2009 roku, w związku z tym zostaną one pogrupowane na 5-6 grup, które będą punktem odniesienia dla przygotowywanego podręcznika. W efekcie powstała publikacja ma zostać przeznaczona do możliwie szerokiej grupy odbiorców, tj.: urzędników rządowych i samorządowych; organizacji pozarządowych; jak również liderów lokalnych.

Ważnym tematem, któremu zostanie poświęcone specjalne miejsce w podręczniku to kwestie fake newsów i dezinformacji w sferze publicznej. Punktem odniesienia do przygotowania stosownego rozdziału ma być publikacja Rady Europy – Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making, która przedstawia mechanizmy powstawania i kłopoty ze zwalczaniem dezinformacji w sferze publicznej. Trudno na chwilę obecną określić jaką objętość będzie stanowić ta część, jednak ze względu na zupełną zmianę środowiska komunikacyjnego w jakich funkcjonują demokracje, odniesienie do tego zagadnienia wydaje się być konieczne.